

Skötselplan för naturreservatet Högemålsbranten i Jönköpings kommun

Innehållsförteckning

1. SYFTET MED NATURRESERVATET	2
2. BESKRIVNING AV OMRÅDET	3
2.1 Administrativa data	3
2.2 Topografi, geologi och hydrologi	3
2.3 Historik och markanvändning	3
2.4 Växt- och djurliv	4
2.5 Friluftsliv	5
2.6 Bebyggelse och anläggningar	5
2.7 Källförteckning	5
3. MÅL OCH SKÖTSELÅTGÄRDER FÖR NATURRESERVATET	5
3.1 Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	5
3.2 Friluftsliv och gränser	6
3.3 Sammanfattning av planerade skötselåtgärder	7
4. DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING	7
4.1 Uppföljning av skötselåtgärder	7
4.2 Uppföljning av bevarandemål	8
5. BILAGOR	8

Skötselplanens giltighetstid

Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen i Jönköpings län år 2011 och gäller tills vidare men bör revideras när tillsyn eller uppföljning visar att behov finns. Beslutets syfte och föreskrifter sätter ramarna för skötselplanens revidering.

Vid frågor om skötseln av reservatet kontakta Länsstyrelsens växel, telefon: 036-39 50 00.

1. Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och återskapa ett olikåldrigt lövskogsområde med både triviallövträd och ädellövträd i brantmiljö, med dess biologiska mångfald
- bevara och förstärka substrat och strukturer som gynnar artrikedomen knuten till död ved, översilade lodytor och gammal och grov asp, sälg och lönn

Syftet ska uppnås genom att:

- brantskogen huvudsakligen lämnas för fri utveckling med naturliga processer. Vid behov skall skötselåtgärder ersätta önskad men utebliven naturlig dynamik i en lövskog.
- vid behov utföra skötselåtgärder för att bevara och skapa goda förutsättningar för en artrik lövskogsmiljö med död ved och inslag av naturvärdesträd

2. Beskrivning av området

2.1 ADMINISTRATIVA DATA

Namn	Högemålsbranten
Skyddsform	Naturreservat
Areal	12,6 hektar (ha)
Beslut om Natura 2000	Nej
IUCN-kategori	IV – Habitat/Artskyddsområde
Miljömål	Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv
Län	Jönköping
Kommun	Jönköping
Socken	Gränna
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets centrala och östra delar (13)
Karta	Fastighetskarta: 7E7f Terrängkarta: 7ENO
Lägesbeskrivning	Strax öster om gården Högemålen drygt 5 km norr om Örserum
Fastighet(er)	Gunnemålen 1:8 samt del av Högemålen 1:11, Norra Kärr 1:2 och Gunnemålen 1:2. Nyttjanderätter och servitut redovisas i sakägarförteckningen, bilaga 3.
Markägarkategorier	Enskilda och Staten (Naturvårdsverket)
Gräns	Enligt beslutskartan, bilaga 1. Gränsen är inmätt av Lantmäteriet.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län
<i>Areal per markslag</i>	
Skog	12,6 ha

<i>Naturtyper</i>		<i>Natura 2000-habitat</i>
Triviallövskog	8 ha	Ej habitat
Barrblandskog	3 ha	Ej habitat
Lövblandad barrskog	1,6 ha	Ej habitat

2.2 TOPOGRAFI, GEOLOGI OCH HYDROLOGI

Högemålsbranten ligger i den sprickdal som går i nord-sydlig riktning genom Östra Vätterbranten. Höjdskillnaden i området ligger på omkring 60 meter och inom reservatet finns flera utsiktspunkter där man har vidsträckt utblick över skogarna i öster. Den högsta punkten är belägen 270 meter över havet. Berggrunden utgörs huvudsakligen av granit, granodiorit och kvartsmonzonit och i branten går berget ofta i dagen. Mellan berghällarna är jordarten morän. Terrängen är mycket blockig. En bäck rinner bitvis genom reservatet innan den mynnar i Stensjön, norr om Högemålsbranten. Högemålsbranten ligger inom Motala ströms huvudavrinningsområde och Noens delavrinningsområde.

2.3 HISTORIK OCH MARKANVÄNDNING

Naturresevatet är koncentrerat till ett relativt svårtillgängigt brantområde i ett kulturhistoriskt odlingslandskap. Laga skifteskartan från år 1868 tyder på att stora delar av reservatsområdet utgjordes av skogsbete och att branten var uppdelad på många små lotter fördelade på Högemålen och Gunnemålen. Det flacka området i reservatets centrala del utgjordes av ängsmark på laga skifteskartan från år 1868 såväl som på ekonomiska kartan från år 1954. Än idag finns där spår av ett öppnare trädskikt i form av gamla grova träd med vida trädkronor. På vissa håll i reservatet finns stenrösen som visar på äldre odlingsmark i sluttningen. Inom och i nära anslutning till reservatsområdet förekommer ett antal äldre, hamlade ädellövträd. Inga registrerade fornlämningar finns i området.

2.4 VÄXT- OCH DJURLIV

Större delen av branten är klädd med aspdominerad lövskog som bitvis har ett rikt inslag av ädellövträd av framförallt alm, lönn och lind. I reservatets norra del ökar inslaget av gran och tall. Förekomsten av gamla och grova träd är god och utgörs främst av gran, asp och sälg. Även tall där talticka visar på en hög ålder förekommer i området. Kring bäcken och på översilningsmark växer klibbal. I rasbranten förekommer död ved.

Buskskiktet i rasbranten är artrikt med typiska arter som hassel, skogstry, måbär, tibast, hallon, olvon och brakved. Bitvis finns hässlen med omfångsrika buskage och ett stort inslag av död ved. Även markfloran har en bitvis artrik karaktär med typiska arter som vätteros, trolldruva, vårärt, storrams, hässleklocka, tandrot, underviol, strutbräken, kärrfibbla och springkorn.

Sammanlagt har 12 rödlistade arter, samt ett sextiototal signalarter, noterats i reservatsområdet. De främsta naturvärdena är knutna till löv- och ädellövträd, men även andra substrat såsom gammal tall, död ved och lodytor, liksom fuktigare stråk och översilningsytor, utgör viktiga växtplatser för flertalet signalarter.

Ädellövträden har en mycket rik epifytflora, även i partier där träden är av relativt ung ålder och av klen dimension. Välutbildade bälar av lunglav förekommer på ett 30-tal värdräd och den för Östra-Vätterbranten särskilt prioriterade laven brunskafad blekspik har noterats i området. På de gamla hamlingsträden växer en handfull rödlistade arter såsom almlav, blek kraterlav, gul dropplav och liten blekspik. Klippväggar och blocksidor har en rik påväxt av signalarter av mossor, däribland porellor samt grov- och platt fjädermossa. Den rödlistade aspfjädermossan växer på en handfull värdräd.

Kända förekomster av signalarter och rödlistade arter finns samlade i bilaga 2b.

2.5 FRILUFTSLIV

Högemålsbranten är i dagsläget inte ett välbesökt friluftsområde och bedöms vara av mindre betydelse för friluftslivet även efter bildandet av ett naturreservat. Det finns inga utmarkerade leder eller andra anordningar för det rörliga friluftslivet. En parkeringsplats kommer att anläggas i anslutning till skyttebanans parkering, där även en informationstavla med information om reservatets naturvärden och reservatsföreskrifter, samt en karta över området, kommer att sättas upp.

2.6 BEBYGGELSE OCH ANLÄGGNINGAR

Det finns inga anläggningar inom reservatet.

2.7 KÄLLFÖRTECKNING

Fornlämningsregistret. Riksantikvarieämbetet.
Länsstyrelsen i Jönköpings län. Databas över hotade arter.
Länsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelsen. Strategi för formellt skydd av skog i Jönköpings län. Meddelande 2006:8.
SGU. Jordartskartan och Berggrundskarta
Skogsstyrelsen. Nyckelbiotopsbeskrivningar.

3. Mål och skötselåtgärder för naturreservatet

3.1 SKÖTSELOMRÅDEN MED BEVARANDEMÅL OCH ÅTGÄRDER

För skötselområdesindelning, se skötselplankarta bilaga 2b.

SKÖTSELOMRÅDE 1	ASPDOMINERAD BRANTSKOG	9,6 HA
-----------------	------------------------	--------

Naturtyp:	Triviallövskog	8 ha
	Lövblandad barrskog	1,6 ha

Natura 2000-habitat:	ej habitat
----------------------	------------

OMRÅDESBESKRIVNING

Huvuddelen av reservatet ingår i skötselområde 1. Området domineras av blockig aspskog med ett bitvis rikligt inslag av ädellövträd. Björk, ask, lönn och hassel finns i hela området. Framförallt i de norra delarna ökar även inslaget av tall och gran. Förekomsten av död ved är god. Gamla hamlingsträd förekommer sparsamt.

BEVARANDEMÅL

Arealen naturskogsartad lövdominerad brantskog ska vara 9,6 ha och på sikt öka till 12 ha, i takt med att granbestånden i skötselområde 2 avvecklas. Triviallövskogen ska ha inslag av gamla naturvärdesträd och det ska finnas förutsättningar för god bevarandestatus för arter som lunglav och aspfjädermossa.

LÖPANDE SKÖTSELÅTGÄRDER

- Frihuggning av gamla och grova naturvärdesträd av framförallt asp, sälj och lönn, för att öka trädens livslängd och gynna arter knutna till ljusöppna skogar. Som ett alternativ till frihuggning kan de konkurrerande träden kring naturvärdesträden ringbarkas. Behovsutredning ska göras var 10:e år.
- Skapande av grövre, död ved genom ringbarkning av enstaka äldre lövträd av främst asp. Behovsutredning vart 5-10:e år
- Inträngande unggran ska vid behov tas bort för att bibehålla områdets lövdominans och gynna framförallt asp, sälj och lönn. Behovsutredning ska göras var 10:e år.

SKÖTSELOMRÅDE 2 BARRBLANDSKOG 3 HA

Naturtyp: Barrblandsskog 3 ha

Natura 2000-habitat: ej habitat

OMRÅDESBESKRIVNING

Skötselområde 2a utgörs av en yngre granplantering som på sikt utgör ett hot mot närliggande ädellövträd.

Skötselområde 2b utgörs av framförallt barrblandskog där gran har fått allt mer dominans och riskerar att tränga ut annan trädvegetation.

BEVARANDEMÅL

Området ska restaureras och på sikt efterlikna skötselområde 1 med dess bevarandemål

RESTAURERINGSÅTGÄRDER

- All ung gran ska tas bort senast 2015. Vid hårt betestryck från klövvilt ska områdena stängslas in för att gynna etableringen av lövträd.

LÖPANDE SKÖTSELÅTGÄRDER

- Efter inledande restaureringsåtgärder i delområde 2 är skötseln densamma som för delområde 1. Inträngande gran tas bort för att på så vis gynna framförallt asp, sälj och lönn. Behovsutredning ska göras var 10:e år.

3.2 FRILUFTSLIV OCH GRÄNSER

BEVARANDEMÅL

Naturresevatets gränser ska vara markerade enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Det ska finnas en underhållen parkeringsplats med plats för minst två bilar. Det ska finnas en informationstavla i anslutning till

parkeringsplatsen. Vid behov ska möjligheterna till ytterligare åtgärder för friluftslivet utredas, exempelvis anläggandet av en vandringsled eller utsiktsplats.

SKÖTSELÅTGÄRDER

- Naturreservatets gränser ska markeras enligt Naturvårdsverkets anvisningar inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft
- En parkeringsplats med plats för minst två bilar iordningställs inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft. Servitut finns för att anlägga, bibehålla och underhålla ett område för parkeringsändamål (se lantmäterihandlingar)
- En informationstavla ska placeras ut inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft. Tavlan ska innehålla en karta över området samt information om reservatets naturvärden och reservatsföreskrifter.

3.3. SAMMANFATTNING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

Åtgärd	Var	När
Gränsmarkering	Enligt Naturvårdsverkets riktlinjer	2011-2012
Informationsskylt	Vid parkering	2011-2012
Parkeringsplats för minst 2 bilar	Vid skyttebanans parkering	2011-2012
Avveckling av grandominerande bestånd, samt eventuell instängsling mot klövvilt	Delområde 2	2011-2015
Frihuggning av naturvärdesträd	Delområde 1	2012 och därefter var 10:e år
Ringbarkning av enstaka, äldre lövträd	Delområde 1	2012 och därefter var 5-10:e år
Behovsutredning inför begränsning av gran	Delområde 1	Behovsutredning vart 10:e år

4. Dokumentation och uppföljning

4.1 UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Alla skötselåtgärder som utförs inom naturreservatet ska dokumenteras, skriftligt och vid behov med foto. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden.

4.2 UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

En fördjupad uppföljning av naturreservatets värden (natur- och friluftslivs- värden) och de uppsatta bevarandemålen bör ske. Uppföljningen ska ske enligt riktlinjer för uppföljning av skyddade områden.

5. Bilagor

- 2a Artlista
- 2b Skötselplankarta

Urval av arter inom naturreservatet Högemålsbranten

Nedan redovisas kända förekomster av rödlistade arter, signalarter, arter i EU:s fågeldirektiv samt andra arter av intresse. Arterna är indelade i grupp och därefter i bokstavsordning efter det svenska namnet med det latinska namnet inom parentes.

Kategori: RE (nationellt utdöd), CR (akut hotad), EN (starkt hotad), VU (sårbar), NT (nära hotad), DD (kunskapsbrist), LC (rödlistad 2005 men 2010 bedömd livskraftig), S3 (høgt signalvärde), S2 (medelgott signalvärde), S1 (lågt signalvärde), EU (arter i fågeldirektivet).

Inventerat: det år som senaste fyndet observerades/ uppgifterna inkom till Länsstyrelsen

Referens: SKS (Skogsstyrelsen), LST (Länsstyrelsen), TF (Tomas Fasth)

Tabell över kända förekomster av rödlistade arter, signalarter, arter i EU: fågeldirektiv samt andra arter av intresse. Sekretessarter är inte angivna.

Art	Kategori	Inventerat	Referens
Kärlväxter			
Alm (<i>Ulmus glabra</i>)	VU	2010	LST
Ask (<i>Fraxinus excelsior</i>)	VU	2010	LST
Bäckbräsa (<i>Cardamine amara</i>)	S2	2011*	TF
Gullpudra (<i>Chrysosplenium alternifolium</i>)	S2	2000	SKS
Hässleklocka (<i>Campanula latifolia</i>)	S3	2011*	TF
Kärrfibbla (<i>Crepis paludosa</i>)	S2	2011*	TF
Lind (<i>Tilia cordata</i>)	S3	2001	SKS
Rankstarr (<i>Carex elongata</i>)	S2	2011*	TF
Skärmstarr (<i>Carex remota</i>)	S3	2011*	TF
Springkorn (<i>Impatiens noli-tangere</i>)	S3	2011*	TF
Storgröe (<i>Poa remota</i>)	NT, S3	2011*	TF
Storrams (<i>Polygonatum multiflorum</i>)	S3	2011*	TF
Strutbräken (<i>Matteuccia struthiopteris</i>)	S3	2011*	TF
Tandrot (<i>Cardamine bulbifera</i>)	S3	2011*	TF
Trolldruva (<i>Actaea spicata</i>)	S3	2011*	TF
Underviol (<i>Viola mirabilis</i>)	S3	2011*	TF
Vårärt (<i>Lathyrus vernus</i>)	S3	2011*	TF
Vätters (<i>Lathraea squamaria</i>)	S3	2011*	TF
Ögonpyrola (<i>Moneses uniflora</i>)	S3	2011*	TF
Mossor			
Aspfjädermossa (<i>Neckera pennata</i>)	NT	2000	SKS
Bläsflikmossa (<i>Lejeunea cavifolia</i>)	S3	2011*	TF

Fällmossa (<i>Antitrichia curtipendula</i>)	S3	2001	SKS
Grov baronmossa (<i>Anomodon viticulosus</i>)	S3	2011*	TF
Grov fjädermossa (<i>Neckera crispa</i>)	S3	2011*	TF
Guldlockmossa (<i>Homalothecium sericeum</i>)	S2	2011*	TF
Klippfrullania (<i>Frullania tamarisci</i>)	S3	2001	SKS
Krusig ulota (<i>Ulota crispa</i>)	S2	2001	SKS
Mörk husmossa (<i>Hylocomiastrum umbratum</i>)	S3	2000	SKS
Platt fjädermossa (<i>Neckera complanata</i>)	S3	2001	SKS
Porellor (<i>Porella</i> spp)	S3	2001	SKS
Skogshakmossa (<i>Rhytidiadelphus subpinnatus</i>)	S2	2011*	TF
Trubbfjädermossa (<i>Homalia trichomanoides</i>)	S3	2011*	TF
Västlig hakmossa (<i>Rhytidiadelphus loreus</i>)	S3	2001	SKS
Lavar			
Almlav (<i>Gyalecta ulmi</i>)	NT, S3	2000	SKS
Blek kraterlav (<i>Gyalecta flotonii</i>)	NT	2000	SKS
Brunpudrad nållav (<i>Chaenotheca gracillima</i>)	S3	2002	SKS
Brunskäftad blekspik (<i>Sclerophora farinacea</i>)	NT, S3	2000	SKS
Bårdlav (<i>Nephroma parile</i>)	S3	2000	SKS
Gelélavar (<i>Collema</i> spp.)	S3	2000	SKS
Grynig filtlav (<i>Peltigera collina</i>)	S3	2001	SKS
Gul dropplav (<i>Cladonia corrugatum</i>)	NT, S3	2000	SKS
Gulnål (<i>Chaenotheca brachypoda</i>)	S2	2011*	TF
Kattfotslav (<i>Arthonia leucopellaea</i>)	S3	2011*	TF
Korallblylav (<i>Parmeliella triptophylla</i>)	S3	2000	SKS
Kornig nållav (<i>Chaenotheca chlorella</i>)	S3	2011*	TF
Liten blekspik (<i>Sclerophora peronella</i>)	NT, S3	2000	SKS
Luddlav (<i>Nephroma resupinatum</i>)	S3	2000	SKS
Lunglav (<i>Lobaria pulmonaria</i>)	NT, S3	2000	SKS
Lönnlav (<i>Bacidia rubella</i>)	S3	2000	SKS
Skinnlav (<i>Leptogium saturninum</i>)	S3	2001	SKS
Vitskilav (<i>Buellia alboatra</i>)	S3	2011*	TF
Svampar			
Igelkottsröksvamp (<i>Lycoperdon echinatum</i>)	LC, S3	2011*	TF
Kantarellmussling (<i>Plicaturus chrispa</i>)	S3	2011*	TF
Luddticka (<i>Omnia tomentosa</i>)	NT, S3	2011*	TF
Läderskål (<i>Encoelia furfuracea</i>)	S2	2011*	TF
Tallticka (<i>Phellinus pinii</i>)	NT, S2	2011*	TF
Fåglar			
Spillkråka (<i>Dryocopus martius</i>)	EU		LST

*Årtal inventeringsuppgifterna inkom till Länsstyrelsen i Jönköpings län

Källförteckning

Artdatabanken 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010

Bilaga 1 till fågeldirektivet

Bilaga 2 till art- och habitatdirektivet

Skogsstyrelsen 1994. Signalarter i projekt nyckelbiotoper

Skogsstyrelsen 2000. Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog

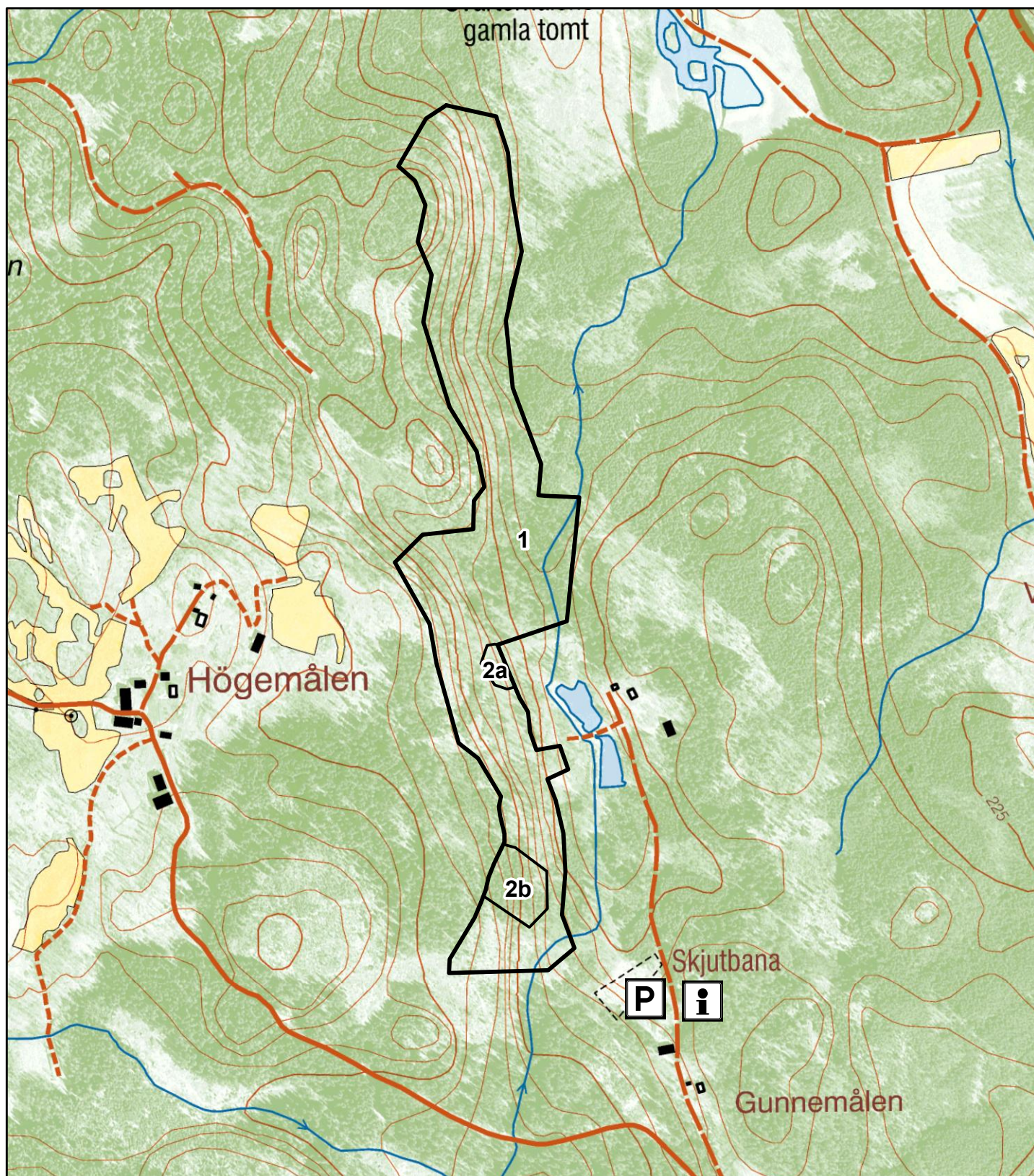
Naturreservatet Högemålsbranten

Bilaga 2b

Skötselplankarta

Tillhör Länsstyrelsens beslut

2011-10-19, dnr 511-10825-05

© Lantmäteriet

Kartkälla: Länsstyrelsen i Jönköpings län
Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning
Lantmäteriverket 1999-09-16

 Reservatsgräns

 Skötselområden

 Informationsskylt

 Parkering

1:7 000

